

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Voorstel van Wet houdende wijziging van de Wet op de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek in verband met de invoering van een nieuwe organisatiestructuur

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de organisatiestructuur van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk onderzoek aan te passen zodat de organisatie beter in kan spelen op maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De Wet op de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1, onderdeel c, komt te luiden:

c. instellingsplan: instellingsplan, bedoeld in artikel 18.

B

Hoofdstuk II komt te luiden:

Hoofdstuk II. Het bestuur en de inrichting van de organisatie

Artikel 4. Organen

De organisatie heeft een raad van bestuur, een raad van toezicht en vier domeinbesturen.

Artikel 5. Raad van bestuur: samenstelling

1. De raad van bestuur bestaat uit een voorzitter en ten hoogste vijf overige leden, waarvan één van die leden de portefeuille bedrijfsvoering en financiën heeft.
2. Het lidmaatschap van de raad van bestuur is onverenigbaar met het lidmaatschap van de raad van toezicht. Een lid van het personeel kan niet tevens worden benoemd tot lid van de raad van bestuur.
3. De voorzitters van de vier domeinbesturen zijn lid van de raad van bestuur. Onze Minister benoemt, schorst en ontslaat de voorzitter van de raad van bestuur en het overige lid met de portefeuille bedrijfsvoering en financiën.
4. Benoeming van de voorzitter en het lid met de portefeuille bedrijfsvoering en financiën geschiedt op voordracht van de raad van toezicht en geschiedt voor ten hoogste vijf jaar. De leden kunnen ten hoogste eenmaal opnieuw benoemd worden.
5. Onze Minister stelt de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en de universiteiten, genoemd in de bijlage bij de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, gezamenlijk, in de gelegenheid van hun gevoelens te doen blijken over een voornemen tot benoeming van de voorzitter.

Artikel 6. Raad van bestuur: taak

1. De raad van bestuur is belast met het besturen van de organisatie.
2. Alle bevoegdheden welke niet bij of krachtens de wet aan een ander orgaan van de organisatie zijn opgedragen, komen toe aan de raad van bestuur.
3. De raad van bestuur is, met inachtneming van het instellingsplan en de door Onze Minister goedgekeurde begroting, belast met het verstrekken van middelen ten behoeve van onderzoeksprojecten en onderzoeksprogramma's.
4. De raad van bestuur kan voor de verstrekking van middelen regels stellen, waaronder de vaststelling van subsidieplafonds.

Artikel 7. Raad van bestuur: vertegenwoordiging NWO

1. De voorzitter van de raad van bestuur vertegenwoordigt de organisatie in en buiten rechte.
2. De raad van bestuur wijst uit zijn midden een vice-voorzitter aan, die bij afwezigheid of ontstentenis van de voorzitter deze vervangt.

Artikel 8. Raad van bestuur: reglement

1. Onverminderd artikel 11 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen stelt de raad van bestuur een bestuursreglement voor de organisatie vast.
2. Het bestuursreglement regelt nader het bestuur en de inrichting van de organisatie.

Artikel 9. Raad van bestuur: personeelsbeleid

1. De raad van bestuur voert het personeelsbeleid en personeelsbeheer, daaronder begrepen het in dienst nemen, schorsen en ontslaan van het personeel.
2. Voor zover bij algemene maatregel van bestuur niet anders is bepaald, is op het personeel van de organisatie het bij of krachtens artikel 4.5 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek bepaalde van overeenkomstige toepassing.

Artikel 10. Raad van toezicht: samenstelling

1. De raad van toezicht bestaat uit een voorzitter en ten hoogste vijf overige leden.
2. Het lidmaatschap van de raad van toezicht is onverenigbaar met het lidmaatschap van de raad van bestuur. Een lid van het personeel kan niet tevens worden benoemd tot lid van de raad van toezicht.
3. Onze Minister benoemt, schorst en ontslaat de leden van de raad van toezicht.
4. Een van de overige leden wordt benoemd op voordracht van Onze Minister van Economische Zaken.

5. Voor een van de andere overige leden kan de ondernemingsraad van de organisatie personen aanbevelen.
6. Benoeming geschiedt voor ten hoogste vijf jaar en leden kunnen ten hoogste eenmaal opnieuw worden benoemd.

Artikel 11. Raad van toezicht: taak

1. De raad van toezicht staat de raad van bestuur met raad ter zijde en geeft desgevraagd of uit eigen beweging advies over het beleid van de raad van bestuur. Bij de vervulling van zijn taak richt de raad zich naar het belang van de organisatie en neemt daarbij de doelstelling van de organisatie, bedoeld in artikel 3, als uitgangspunt.
2. De raad van toezicht stelt een reglement vast betreffende zijn werkwijze waarin in ieder geval in het bijzonder aandacht is voor:
 - a. goed bestuur van de organisatie;
 - b. de voordrachten voor de leden van de raad van bestuur;
 - c. de wijze waarop hij zijn advies geeft over de begroting, de jaarrekening, het jaarverslag en het instellingsplan.

Artikel 12. Onderzoeksdomeinen

1. De organisatie kent vier onderzoeksdomeinen.
2. De raad van bestuur bepaalt het wetenschappelijk werkterrein van elk van de onderzoeksdomeinen.
3. Een onderzoeksdomein wordt geleid door een domeinbestuur.

Artikel 13. Domeinbestuur: samenstelling

1. Een domeinbestuur bestaat uit een voorzitter en ten hoogste acht leden, waarvan ten minste één niet afkomstig is uit een wetenschappelijke dienstbetrekking.
2. Onze Minister benoemt, schorst en ontslaat de voorzitter van een domeinbestuur. Benoeming geschiedt op voordracht van de raad van toezicht.
3. De raad van bestuur benoemt, schorst en ontslaat de overige leden van een domeinbestuur. Benoeming geschiedt op voordracht van het desbetreffende domeinbestuur.
4. De benoeming van de voorzitter en de overige leden geschiedt voor ten hoogste drie jaar. De leden kunnen ten hoogste eenmaal opnieuw worden benoemd.

Artikel 14. Domeinbestuur: taak

1. Een domeinbestuur heeft tot taak de raad van bestuur desgevraagd of uit eigen beweging te adviseren op het gebied van diens wetenschappelijk werkterrein.
2. De raad van bestuur kan aan een domeinbestuur mandaat verlenen om, met inachtneming van door de raad van bestuur te geven richtlijnen, het instellingsplan en de door Onze Minister goedgekeurde begroting, middelen te verstrekken ten behoeve van onderzoeksprojecten en onderzoeksprogramma's.
3. De raad van bestuur kan in het bestuursreglement de taak van een domeinbestuur en de inrichting van een onderzoeksdomein nader bepalen.

C

Artikel 18 komt te luiden:

Artikel 18. Instellingsplan

1. De raad van bestuur stelt een instellingsplan op uiterlijk vier jaar na het tijdstip van het vaststellen van het vorige plan.
2. De raad van bestuur hoort de raad van toezicht over het instellingsplan en stelt het instellingsplan vervolgens vast. Na vaststelling zendt de raad van bestuur het plan onverwijld aan Onze Minister.

3. De raad van bestuur vraagt de domeinbesturen om voorstellen. Daarnaast houdt hij bij het opstellen van het instellingsplan rekening met het wetenschapsbudget, de instellingsplannen van universiteiten en verkenningen, rapporten, adviezen en aanbevelingen, een en ander voor zover die naar het oordeel van de raad van bestuur van belang zijn voor de uitvoering van de taken van de organisatie.
4. Het instellingsplan omvat in elk geval:
 - a. doelstellingen van de organisatie op middellange termijn;
 - b. hoofdlijnen van het te voeren beleid en de daarin te stellen prioriteiten;
 - c. financiële, personele, materiële en organisatorische voorwaarden die moeten worden vervuld.
5. Onze Minister brengt zijn standpunt over het instellingsplan binnen zes maanden na ontvangst van het plan ter kennis van de raad van bestuur. Onze Minister zendt een afschrift van zijn standpunt en van het plan aan beide Kamers van de Staten-Generaal.

D

In artikel 20 wordt "Het algemeen bestuur" vervangen door: De raad van bestuur.

E

Artikel 21 komt te luiden:

Artikel 21. Begroting

1. De raad van bestuur stelt jaarlijks een begroting op voor het daaropvolgende kalenderjaar. Nadat de raad van toezicht over de begroting is gehoord, zendt de raad van bestuur deze voor 1 november aan Onze Minister.
2. Onverminderd de artikelen 26 tot en met 30 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, is in de begroting een allocatie van middelen opgenomen die in overeenstemming is met het instellingsplan.
3. Na goedkeuring door Onze Minister stelt de raad van bestuur de begroting vast.

F

Artikel 24 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding "1." Geplaatst.
2. In het eerste lid (nieuw) vervalt na "instellingsplan" de zinsnede ", bedoeld in artikel 18,."
3. Er wordt een lid toegevoegd dat luidt:
 2. De raad van bestuur stelt het jaarverslag vast, gehoord de raad van toezicht. Na vaststelling draagt de raad van bestuur zorg voor de verzending, bedoeld in artikel 18, tweede lid, van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen.

G

Artikel 25 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding "1." Geplaatst.
2. In het eerste lid (nieuw) vervalt na "instellingsplan" de zinsnede ", bedoeld in artikel 18,."
3. Er worden twee leden toegevoegd die luiden:
 2. De raad van bestuur stelt de jaarrekening op. Nadat de raad van toezicht over de jaarrekening is gehoord, zendt de raad van bestuur deze aan Onze Minister.
 3. Na goedkeuring door Onze Minister stelt de raad van bestuur de jaarrekening vast.

H

Voor artikel 46 wordt een artikel ingevoegd dat luidt:

Artikel 45. Overgangsrecht eerste benoemingen raad van bestuur en domeinvoorzitters

In afwijking van artikel 5, vierde lid, en artikel 13, tweede lid, vindt de benoeming van de eerste leden van de raad van bestuur en de voorzitters van de domeinbesturen plaats op basis van openbaar gemaakte functieprofielen en laat Onze Minister zich adviseren door een benoemingsadviescommissie.

ARTIKEL II

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

De Minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,

De Minister van Economische Zaken,

Memorie van toelichting

I. Algemeen deel

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In mei 2013 constateerde de evaluatiecommissie NWO dat de complexe bestuurs- en bureaustructuur van de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek (NWO) de besluitvaardigheid, slagvaardigheid en flexibiliteit belemmerde. Deze constatering was al eerder door de evaluatiecommissie van 2008 gedaan. Aan de ene kant is er op dit moment het algemeen bestuur van NWO, aan de andere kant zijn er de negen gebieden met hun eigen besturen. Besluitvorming op programmatisch en financieel gebied vindt nu in belangrijke mate decentraal plaats doordat negen gebieden hun middelen naar eigen inzicht inzetten en verdelen over de programma's. Dit maakt het voor het algemeen bestuur van NWO moeilijk te sturen op disciplinedoorsnijdende of -overstijgende programmering.

De huidige structuur bij NWO van gebieden, stichtingen en regieorganen vormt een onoverzichtelijke lappendeken die niet transparant is. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid waar nu daadwerkelijk beslissingen worden genomen, omdat vaak met twee of meer monden wordt gesproken richting belanghebbenden als het om visie en te volgen strategie gaat. Tevens leidt dit in de huidige situatie tot versnippering. Zo zouden instrumenten uit het ene gebied waardevolle toepassing kunnen vinden in de andere gebieden. De huidige structuur ondersteunt dit niet, omdat op dit moment zowel de financiële als strategische koersbepaling de facto op twee niveaus ligt. Hierdoor lukt het NWO niet om één visie en één strategie uit te dragen. De gebrekkige centrale besluitvorming bemoeilijkt ook de afstemming van de NWO-agenda op de nationale beleidsontwikkelingen en de ontwikkelingen op Europees niveau.

De nationale beleidsontwikkelingen vragen steeds meer om samenhangende programmering, interdisciplinariteit en multidisciplinariteit en valorisatie van wetenschappelijk onderzoek. De structuur met negen gebieden is in de huidige organisatorische vorm niet in staat om tot één samenhangende programmering te komen waarbij ook belanghebbenden zoals universiteiten, wetenschappers, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en ministeries zijn betrokken. Mede debet hieraan is het ontbreken van een adequate interne tegenkracht. Een raad van toezicht of een andere 'countervailing' power ontbreekt.

De voorgestelde aanpassing van de wet biedt niet alleen een oplossing tot verbetering van bovengenoemde knelpunten maar levert ook iets op voor de onderzoeker die bij NWO een aanvraag indient. Door de verkleining van het aantal gebieden kan beter interdisciplinair onderzoek worden ontwikkeld rond grote maatschappelijke thema's. Ook wordt het voor onderzoekers gemakkelijker om de samenwerking te zoeken daar waar dat in het verleden bemoeilijkt werd door de schotten tussen de gebieden. Doordat gestreefd wordt naar zoveel mogelijk één bureauorganisatie wordt NWO zowel voor onderzoekers als andere belanghebbenden veel transparanter.

In de Wetenschapsvisie 2015 'Keuzes voor de toekomst' (Kamerstukken II 2014/15, 29 388, nr. 141) die in november 2014 aan de Tweede Kamer is gestuurd, is aangekondigd dat de Wet op de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek (NWO-wet) gewijzigd zal worden om de benodigde verandering van de NWO-organisatie te

bewerkstelligen. Als bijlage bij dit Kamerstuk is het advies van ABD Topconsult met betrekking tot de mogelijkheden van verandering van NWO gevoegd.

Voordat de bovengenoemde adviezen en aanbevelingen zijn verschenen is uitvoerig overleg gepleegd met belanghebbenden. Ook hebben voor de Wetenschapsvisie internetconsultaties plaatsgevonden. Bij brief van 23 januari 2015 (Kamerstukken II 2014/15, 29 338, nr. 143) heeft de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn plannen over de veranderingen bij NWO toegelicht. Bij brief van 14 april 2015 (Kamerstukken II 2014/15, 29 338, nr. 145) heeft de staatssecretaris een rapportage met de nadere contouren voor de nieuwe organisatie NWO aan de Tweede Kamer gezonden op basis van de rapportage van een interne NWO-werkgroep onder leiding van de heer Breimer (Kamerstukken II 2014/15, 29 338, nr 145 bijlage). Met dit wetsvoorstel wordt uitvoering gegeven aan de plannen om tot een nieuwe bestuurlijke organisatie bij NWO te komen.

Bij de wijzigingen rond NWO en onderhavig wetsvoorstel zijn tevens de departementen van Economische Zaken en Volksgezondheid, Welzijn en Sport betrokken. De bewindspersonen van OCW zijn verantwoordelijk voor het wetenschapsbeleid en de minister van EZ is verantwoordelijk voor technologie- en innovatiebeleid. Vanwege de grote raakvlakken zijn de bewindspersonen van OCW en EZ samen verantwoordelijk voor het coördineren van de publieke kennisinfrastructuur. NWO vervult een belangrijke rol binnen de publieke kennisinfrastructuur. Daarom tekent de minister van EZ mee met deze wijziging van de NWO-wet. De bewindspersonen van OCW blijven verantwoordelijk voor NWO als ZBO, de rol van NWO in het wetenschapsbeleid en de middelen die over de begroting van OCW lopen (met inachtneming van de afspraken rond de topsectoren).

Integratie ZorgOnderzoek Nederland

Bij brief van 17 december 2015 (Kamerstukken II 2015-2016, 29338, nr. 151) is door de Staatssecretaris van OCW en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangekondigd dat het voornemen is het zelfstandig bestuursorgaan ZorgOnderzoek Nederland (ZON) op te laten gaan in het beoogde onderzoeksdomein zorgonderzoek en medische wetenschappen. ZON valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en heeft al sinds lange tijd een samenwerkingsverband met het onderdeel medische wetenschappen van NWO. Beide houden zich met verschillende componenten in zorgonderzoek en medische wetenschap bezig. Het fundamentele onderzoek van medische wetenschappen wordt gecomplementeerd door het praktijkgerichte onderzoek van ZON. De lijnen zijn kort en de samenwerking is effectief en zou een meer bestendig karakter moeten krijgen. Daarbij komt dat meer multidisciplinair en interdisciplinair onderzoek, zoals de nieuwe organisatie van NWO nastreeft, ook in het belang kan zijn voor ZON. Nu werkt ZON vrijwel alleen samen met medische wetenschappen, maar onder de nieuwe organisatie van NWO kan deze samenwerking bijvoorbeeld worden uitgebreid naar de gedragswetenschappen, die ook voor zorgonderzoek van belang zijn. Met de integratie van ZON in NWO zou het zelfstandig bestuursorgaan ZON worden opgeheven. Omdat dit een zorgvuldige voorbereiding vergt en gekeken zal moeten worden hoe de verantwoordelijkheid van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport tot uitdrukking wordt gebracht, zal deze integratie in een afzonderlijk wetsvoorstel worden geregeld. De integratie zal in ieder geval plaatsvinden binnen de contouren van de bestuurlijke organisatie zoals die met dit wetsvoorstel wordt ingericht. Het zorgonderzoek zal daarbij een plek krijgen binnen één van de vier domeinen.

1.2 Hoofdlijnen van het wetsvoorstel

Om de slagvaardigheid en centrale leiding van NWO te verbeteren wordt de huidige bestuursstructuur met een algemeen bestuur en negen gebieden met gebiedsbesturen gewijzigd. In deze wijziging worden tevens de onderzoeksorganisaties die onder NWO vallen meegenomen. Met dit wetsvoorstel wordt ten eerste overgegaan op een ander bestuursmodel met een centraal toezichthoudend orgaan. Het algemeen bestuur wordt daarmee vervangen door een raad van bestuur en er wordt een raad van toezicht ingesteld. Ten tweede worden de negen gebieden met gebiedsbesturen omgezet in vier domeinen met domeinbesturen.

1.3 Toepassing in Caribisch Nederland

De NWO-wet is niet van toepassing in Caribisch Nederland. De voorgestelde wijzigingen hebben voor Caribisch Nederland dan ook geen gevolgen.

2. Wijziging bestuursstructuur

2.1 Inleiding

Dit wetsvoorstel voert een nieuwe bestuursstructuur voor NWO in. Hierbinnen zijn twee inhoudelijke onderdelen te onderscheiden. Allereerst wordt beoogd met dit wetsvoorstel de centrale leiding te versterken. Strategische beslissingen moeten meer door het centrale bestuur worden genomen en het aantal organisatieonderdelen waaruit NWO bestaat wordt beperkt van negen gebieden naar vier domeinen. Daarnaast wordt een gesprekspartner en tegenkracht voor de raad van bestuur geïntroduceerd waarmee het bereiken van de doelstellingen van NWO door centraal beleid en een centrale strategie worden bevorderd en bewaakt.

2.2 Versterking centrale leiding

De centrale leiding van NWO wordt versterkt. Er komt een raad van bestuur onder gelijktijdig terugdringen van de zelfstandigheid van onderdelen van NWO. Met centrale besturing kan er organisatorisch en budgettair flexibeler worden gewerkt. De slagkracht van het bestuur wordt versterkt. De negen gebiedsbesturen worden teruggebracht tot vier domeinen. Het terugbrengen tot vier domeinen gecombineerd met ontschotting, zorgt ervoor dat meer discipline-overstijgende programmering en NWO-brede (interdisciplinaire) samenwerking mogelijk wordt. Ook ontstaat zoveel mogelijk één bureauorganisatie die een goede balans kent tussen aansluiting op domeinen en disciplines en ruimte voor doorsnijdende invalshoeken. Daarmee worden efficiency en aanpassingsvermogen van de organisatie blijvend vergroot.

De strategische koersbepaling komt centraal te liggen daar waar deze in de huidige situatie in grote mate decentraal (door de gebiedsbesturen) wordt ingevuld. De negen gebieden worden vier domeinen, waarvan de voorzitters tevens lid van de raad van bestuur zijn. Het NWO bestuur wordt slagvaardiger, de coherentie van de programmering, ook tussen en over de disciplines heen, de aandacht voor valorisatie en de inzet van middelen wordt bevorderd. Voor belanghebbenden zal NWO op deze manier veel transparanter zijn georganiseerd en daarmee ook veel beter aanspreekbaar zijn voor de samenleving.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Minister van OCW) benoemt, schorst en ontslaat de leden van de raad van bestuur. De voordracht voor de benoeming van de leden van de raad van bestuur wordt door de raad van toezicht gedaan. De reden hiervoor ligt in het feit dat de leden van de raad van bestuur door de wetenschap en NWO zelf gedragen moeten worden. De voorzitter van NWO moet een wetenschappelijk boegbeeld zijn, die zowel nationaal als internationaal zijn wetenschappelijke sporen heeft verdiend. De vier overige leden van de raad van bestuur, die tevens voorzitter van

een onderzoeksdomein zijn, beschikken over voldoende kennis van het desbetreffende wetenschappelijke werkterrein van het onderzoeksterrein. De voordrachten door de raad van toezicht zullen overeenkomstig het kabinetsbeleid worden voorbereid volgens de procedure van de Algemene Bestuursdienst.

2.3 Interne tegenkracht

Binnen NWO wordt ten opzichte van de raad van bestuur tegenkracht georganiseerd door het instellen van een raad van toezicht. De leden zullen afkomstig zijn uit de wetenschap en maatschappij.

De raad van toezicht staat de raad van bestuur bij en dient hem van advies ter bevordering van het centrale beleid. In de huidige situatie kent het bestuur van NWO geen sparringpartner voor beleid en strategie op centraal niveau. Dit past niet in het huidige tijdsgewricht waar NWO voor een grote maatschappelijke opdracht staat waarbij beleid en middelen van verschillende departementen gemoeid zijn. Omdat meer dan in het verleden de strategie centraal zal worden bepaald is het van belang een orgaan te hebben dat zich intern richt op de taak van de organisatie en het bereiken van de doelen. Dit bevordert de eenduidigheid van de strategie en is, gezien de omvang van de organisatie en de (publieke) middelen die de organisatie verdeelt maatschappelijk wenselijk. De raad van toezicht is sparringpartner van de raad van bestuur en kan daarnaast bij het niet nakomen van (strategische) afspraken of doelstellingen het gesprek aangaan en de raad van bestuur van adviezen dienen, omdat hij dichtbij de raad van bestuur staat. Voor de Minister van OCW past een dergelijke bemoeienis met het dagelijks beleid niet en is het wenselijk enige afstand tot de organisatie NWO te houden om de onafhankelijke positie van de organisatie te waarborgen. Indien noodzakelijk kan de raad van toezicht de Minister van OCW informeren. De raad van bestuur en de raad van toezicht zijn verantwoordelijk voor de afweging van belangen. Zij houden rekening met de belangen van verschillende belanghebbenden zoals onderzoekers en instellingen, die erop moeten vertrouwen dat hun belangen behartigd worden.

De raad van toezicht bij NWO krijgt de algemene taak om de raad van bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over het beleid van de raad van bestuur. De raad van toezicht kan in die hoedanigheid de raad van bestuur bijstaan, maar ook juist tegenkracht geven. De leidraad daarbij wordt gevormd door de algemene doelstellingen van NWO. Om de rol van de raad van toezicht voldoende gewicht te geven om het beleid van NWO te bewaken, krijgt de raad van toezicht daarnaast een paar specifieke taken. Ten eerste zorgt de raad van toezicht voor het voordragen bij benoeming van de leden van de raad van bestuur. Hierop is in de vorige paragraaf al in gegaan. Ten tweede wordt de raad van toezicht bij verschillende belangrijke documenten door de raad van bestuur gehoord en wordt hij op die wijze in de gelegenheid gesteld een volwaardige rol bij het bewaken van het beleid van NWO te vervullen. Het gaat dan om de begroting, de jaarrekening, het jaarverslag en het meerjarig instellingsplan. Het is aan de raad van bestuur om de opmerkingen van de raad van toezicht te betrekken bij de uiteindelijke documenten. Daarnaast kunnen de opmerkingen van de raad van toezicht ook een rol spelen bij de beoordeling van de genoemde stukken door de Minister van OCW, voor zover hier geen gevolg aan is gegeven.

De raad van toezicht zal bestaan uit zes leden die door de Minister van OCW worden benoemd. Een van de leden wordt benoemd op voordracht van de Minister van Economische Zaken. Voor een van de andere overige leden kan de ondernemingsraad van NWO personen aanbevelen aan de Minister van OCW.

De Minister van OCW blijft verantwoordelijk voor de benoemingen van de bestuurders en toezichthouders bij NWO. Daarnaast blijft hij op grond van de NWO-wet en de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen verantwoordelijk voor de goedkeuring van de begroting en jaarrekening van NWO. Voorts stelt de Minister van OCW iedere vier jaar het wetenschapsbudget vast. De instellingsplannen van NWO dienen rekening te houden met het Wetenschapsbudget.

2.4 Implementatie

De organisatorische wijzigingen zijn van invloed op iedereen die bij NWO werkzaam is. Om de transitie zorgvuldig te laten verlopen heeft NWO daarom in een vroegtijdig stadium de implementatie ter hand genomen (Kamerstukken II 2014-2015, 29 338 ,nr. 143) en in oktober 2015 een plan van aanpak transitie NWO gepresenteerd. Het plan kent vier fases. In de eerste fase wordt nadere invulling gegeven aan de wijzigingen van de governance van de organisatie NWO. Ook worden in deze fase de benoemingsprocedures voor de belangrijkste posities in gang gezet. In de ontwerpfase, de fase die daarop volgt, wordt het hoofdontwerp dat het eindproduct vormt van de eerste fase verder in detail uitgewerkt. Dit betreft de werkprocessen, de functies, overige benoemingen en formaties en het uitgewerkte instrumentarium. In de implementatiefase wordt het detailontwerp geïmplementeerd en start voor de betrokken organisatieonderdelen de plaatsingsprocedure van medewerkers op de bijbehorende functies. Er wordt gestreefd naar een 'Grand départ' in 2017. In dat jaar zal de transitie, nu onder leiding van de nieuwe besturen en directeurs, verder in de praktijk worden gebracht.

Voor de benoemingen van de leden van de raad van bestuur doet in de toekomst de raad van toezicht de voordracht. Omdat de raad van toezicht nog niet bestaat geldt voor de voordracht van de eerste benoemingen voor de raad van bestuur een alternatieve procedure. Om zo zorgvuldig mogelijk te komen tot de eerste voordrachten voor de raad van bestuur geschiedt de eerste werving voor deze bestuursleden onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van OCW en volgens de procedure van de Algemene Bestuursdienst. De werving, op basis van profielen die breed zijn afgestemd, is in handen van een onafhankelijk wervingsbureau en de selectie van de kandidaten zal geschieden door een breed samengestelde commissie.

3. Relatie met andere wetten

NWO valt als zbo onder de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen (Kaderwet zbo's). NWO voldoet als organisatie aan de eisen die de Kaderwet aan zbo's stelt. De verantwoordelijkheid van de Minister van OCW wordt niet gewijzigd met het invoeren van de nieuwe bestuursstructuur. De Minister van OCW blijft verantwoordelijk voor de goedkeuring van de begroting en de jaarrekening zoals hij dat ook in de huidige situatie is. Daarnaast zal de Minister van OCW, net zoals op dit moment het geval is, iedere vier jaar het wetenschapsbudget vaststellen. De instellingsplannen van NWO dienen rekening te houden met het Wetenschapsbudget.

De Kaderwet zbo's geeft geen regels over toezichthoudende organen. De actuele lijn is wel dat eerder gekozen wordt voor een raad van advies dan een raad van toezicht. De bevoegdheden van het orgaan zijn daarbij echter van groter belang dan de benaming. Voorkomen moet namelijk worden dat het toezicht door de betrokken minister wordt vervangen. Vanwege de nieuwe koers van NWO waarbij de strategische besluitvorming centraal komt te liggen, er behoefte is aan een sterke sparringpartner voor de raad van bestuur en het orgaan specifieke bevoegdheden heeft als het voordragen van leden voor de raad van bestuur, wordt de benaming raad van toezicht passender geacht. De rol die de raad van toezicht heeft is echter niet conflicterend met de ministeriële

verantwoordelijkheid. Het toezicht van de Minister van OCW wordt niet vervangen of beperkt.

4. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Het wetsvoorstel is voor een oordeel over de uitvoerbaarheid voorgelegd aan NWO. NWO acht het voorstel uitvoerbaar en heeft aangegeven geen aanleiding te zien tot het plaatsen van opmerkingen.

5. Financiële gevolgen en administratieve lasten

Er zijn geen financiële gevolgen. NWO zal de transitie binnen het eigen budget vormgeven. Met dit wetsvoorstel zijn geen administratieve lasten gemoeid.

6. Consultatie en advies

In een vroeg stadium zijn OCW, NWO, VWS en EZ, Zorgonderzoek Nederland, VSNU en KNAW betrokken bij het nadenken over de benodigde veranderingen bij NWO, zoals bij de Wetenschapsvisie en het rapport Van der Steenhoven. Ook in het daarna gevolgde proces zijn deze partijen regelmatig geconsulteerd. Onderhavig wetsvoorstel is in overleg met de belangrijkste partijen tot stand gekomen. Bij NWO is een werkgroep gestart met de transitie en de implementatie van de veranderingen van de organisatie NWO.

In april 2016 heeft een openbare internetconsultatie over het voorstel plaatsgevonden. Daarop is één reactie binnengekomen. In deze reactie wordt aandacht gevraagd voor de mogelijkheid van maatschappelijke inbreng zoals dat nu bij ZonMW ook gebeurt. NWO heeft in het verleden, indien dat noodzakelijk was, gebruik gemaakt van de inbreng en expertise van maatschappelijke organisaties. Dat zal in de toekomst niet anders zijn. NWO ziet het belang van goede maatschappelijke vertegenwoordiging en daarom streeft zij ook naar het opnemen van personen uit diverse maatschappelijke geledingen in haar raad van toezicht. Het innovatief vermogen van de wetenschap, waarvan in de reactie wordt aangegeven dat deze onderbelicht is, komt voldoende aan de orde in de taakomschrijving van NWO. De NWO organisatie heeft als taak het bevorderen van de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek, inclusief het technisch wetenschappelijk onderzoek en daarnaast tevens het initiëren en stimuleren van nieuwe ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek en de toepassing daarvan naar de maatschappij inclusief het bedrijfsleven. Voorts bevordert de organisatie de overdracht van kennis van de resultaten van het door haar geïnitieerde, verrichtte en gestimuleerde onderzoek ten behoeve van die maatschappij (valorisatie). De organisatie richt zich bij het uitvoeren van haar taak in hoofdzaak op het universitaire onderzoek in den breedte, dus zowel fundamenteel als technisch wetenschappelijk onderzoek.

II. Artikelsgewijs deel

Artikel I, onderdeel A (wijziging artikel 1)

In de begripsomschrijvingen vervalt het begrip reglement en wordt het begrip instellingsplan ingevoegd. Het begrip reglement is niet meer nodig omdat het beperkt wordt gebruikt en uit de desbetreffende bepalingen voldoende duidelijk blijkt wat daaronder verstaan wordt. Instellingsplan wordt daarentegen veelvuldig in de wet gebruikt. De verwijzing naar artikel 18 is telkens vervallen en in plaats daarvan is een definitiebepaling opgenomen.

Artikel I, onderdeel B (nieuw vaststellen Hoofdstuk II)

De bestuurlijke organisatie van NWO wordt in Hoofdstuk II vastgelegd. Vanwege het grote aantal wijzigingen is gekozen om het hoofdstuk in zijn geheel opnieuw vast te stellen. Hieronder worden de artikelen in het hoofdstuk afzonderlijk toegelicht en aan het slot hiervan is voor de inzichtelijkheid een transponeringstabel opgenomen.

Artikel 4. Organen

Met dit artikel worden de organen van NWO vastgesteld. De organisatie zal bestaan uit een raad van bestuur, een raad van toezicht en vier domeinbesturen. De domeinbesturen staan aan het hoofd van de vier wetenschapsdomeinen binnen NWO. Feitelijk vervangen deze domeinbesturen de huidige negen gebiedsbesturen. In de volgende artikelen wordt ingegaan op de bevoegdheden van de organen en de benoeming van hun leden.

Artikel 5. Raad van bestuur: samenstelling

De raad van bestuur bestaat uit een voorzitter en ten hoogste vijf andere leden. De voorzitters van de vier domeinbesturen zijn tevens lid van de raad van bestuur. Het vijfde lid heeft een specifieke portefeuille, namelijk bedrijfsvoering en financiën. Alle leden van het bestuur worden overeenkomstig artikel 12 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen benoemt, geschorst en ontslagen door de Minister. Omdat dit voor de voorzitters van de domeinbesturen al geregeld wordt (artikel 13, tweede lid), is in artikel 5 slechts voorzien in de benoemingsprocedure van de voorzitter en het lid met de portefeuille bedrijfsvoering en financiën. Benoeming van de leden geschiedt op voordracht van de raad van toezicht. De Minister van OCW is en blijft echter verantwoordelijk voor de daadwerkelijke benoeming. Die verantwoordelijkheid brengt met zich mee dat de Minister altijd een marginale toets uitvoert op de voordracht om zich ervan te vergewissen dat de voordracht zorgvuldig tot stand is gekomen en niet in strijd is met andere zwaarwegende belangen. In de regel zal de Minister een voordracht onverkort overnemen, maar in uitzonderlijke gevallen kan de Minister vanwege diens ministeriële verantwoordelijkheid de raad van toezicht dus gemotiveerd vragen om met een andere voordracht te komen. Dit geldt bij elke voordracht die de Minister ontvangt. Het lidmaatschap kan niet tegelijkertijd worden vervuld met het lidmaatschap van de raad van toezicht of functionerend als personeel. Een benoeming geschiedt voor ten hoogste vijf jaar en herbenoeming is één maal mogelijk. Voor de voorzitters van de domeinbesturen geldt de procedure in artikel 13. Zij worden voor drie jaar benoemd en kunnen eenmaal worden herbenoemd.

Tot slot is de bepaling gehandhaafd dat de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen en de universiteiten gehoord worden over een voornemen tot benoeming van de voorzitter.

Artikel 6. Raad van bestuur: taak

De raad van bestuur is belast met het besturen van NWO en is verantwoordelijk voor de taakuitoefening van NWO als geheel. Een belangrijke taak hier bij is het verstrekken van middelen ten behoeve van onderzoeksprojecten en onderzoeksprogramma's. De raad van bestuur kan hiervoor regels stellen waaronder specifiek het vaststellen van subsidieplafonds.

Artikel 7. Raad van bestuur: vertegenwoordiging NWO

In en buiten rechte wordt NWO vertegenwoordigd door de voorzitter van de raad van bestuur. Binnen de raad wordt een vice-voorzitter aangewezen. De vice-voorzitter vervangt de voorzitter bij afwezigheid of ontstentenis.

Artikel 8. Raad van bestuur: reglement

Voor het besturen van de organisatie en de nadere inrichting van NWO stelt de raad van bestuur een bestuursreglement op.

Artikel 9. Raad van bestuur: personeelsbeleid

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het personeelsbeleid en het in diens nemen, schorsen en ontslaan van personeel van NWO. Op het personeel zijn daarbij de rechtspositieregels van toepassing op grond van artikel 4.5 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Artikel 10. Raad van toezicht: samenstelling

De raad van toezicht van NWO zal bestaan uit een voorzitter en ten hoogste vijf overige leden. De leden worden benoemd, geschorst en ontslagen door de Minister. Benoeming van een van de leden vindt daarbij plaats op voordracht van de Minister van Economische Zaken. Daarnaast kan de ondernemingsraad van NWO voor een van de overige leden personen aanbevelen aan de Minister van OCW. Deze personen worden bij de desbetreffende selectieprocedure meegenomen. Benoeming geschiedt voor ten hoogste vijf jaar en herbenoeming is eenmaal mogelijk. Net als voor de leden van de raad van bestuur geldt, is het niet mogelijk om tegelijkertijd lid van de raad van bestuur te zijn of in dienst te zijn als personeel.

Artikel 11. Raad van toezicht: taak

De raad van toezicht adviseert in algemene zin de raad van bestuur en richt zich daarbij naar de taak en doelstelling van NWO. Het is de bedoeling dat de raad van toezicht hierbij het centrale beleid en de centrale strategie van NWO bewaakt. De raad van toezicht geeft daarom niet alleen gevraagd, maar ook ongevraagd advies aan de raad van bestuur. Daarnaast heeft de raad van toezicht een aantal concrete taken. Zo draagt hij de leden voor de raad van bestuur en de voorzitters van de domeinbesturen voor benoeming voor en heeft hij een rol bij de begroting, de jaarrekening, het jaarverslag en het instellingsplan. Voor de concrete bevoegdheden wordt verwezen naar de artikelen 18 en verder zoals deze met dit wetsvoorstel worden gewijzigd. Voor de uitvoering van deze taken stelt de raad van toezicht een reglement vast.

Artikel 12. Onderzoeksdomeinen

In plaats van negen gebieden zal NWO worden verdeeld in vier onderzoeksdomeinen. Dit moet voor meer samenwerking en uitwisseling tussen wetenschapsterreinen zorgen en een gezamenlijke strategie bevorderen. De raad van bestuur stelt het wetenschappelijk werkterrein van elk van de onderzoeksdomeinen vast en elk domein wordt aangestuurd door een domeinbestuur.

Artikel 13. Domeinbestuur: samenstelling

Elk domeinbestuur bestaat uit een voorzitter en ten hoogste acht overige leden. Een van die overige leden dient van buiten de wetenschap te komen (niet uit een wetenschappelijke dienstbetrekking). Dit moet de diversiteit en een bredere blik binnen het wetenschappelijk onderzoek bevorderen. De voorzitters van de domeinbesturen worden benoemd, geschorst en ontslagen door de Minister van OCW op voordracht van de raad van toezicht. Dit houdt verband met het feit dat de voorzitters tevens zitting hebben in de raad van bestuur. Alle overige leden worden benoemd, geschorst en ontslagen door de raad van bestuur. Voor de benoeming vindt daarbij een voordracht plaats door het desbetreffende domeinbestuur. Zowel de voorzitters als de leden van de domeinbesturen worden voor ten hoogste drie jaar benoemd en herbenoeming is eenmaal mogelijk. De benoemingstermijn voor de voorzitter en de overige leden van de domeinbesturen is korter dan de termijnen voor de leden van de raad van bestuur en de

raad van toezicht. De leden van de domeinbesturen zullen vooral wetenschappers zijn die voor een beperkte periode een bestuurlijke functie vervullen.

Artikel 14. Domeinbestuur: taak

Een domeinbestuur adviseert de raad van bestuur gevraagd en ongevraagd op het wetenschappelijk werkterrein van het desbetreffende onderzoeksdomein. Daarnaast worden in de praktijk de middelen voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek en daarvoor op te stellen regelingen feitelijk door de domeinen verricht. De domeinbesturen kunnen voor de verstrekking van middelen worden gemandateerd. In het bestuursreglement kan de raad van bestuur de taken en inrichting van de domeinbesturen en de onderzoeksdomeinen nader regelen.

Transponeringstabel Hoofdstuk II

Nieuw	oud	opmerking
4	-	Nieuwe bepaling die alle organen van NWO regelt
5	6	Algemeen bestuur is raad van bestuur geworden. Ten hoogste 6 leden in plaats van 7. De domeinvoorzitters zijn lid van raad van bestuur. Voordracht raad van toezicht voor benoeming voorzitter en overige lid. In de structuur met een raad van bestuur en raad van toezicht met elk een voorzitter, is er geen bepaling meer nodig over een algemeen directeur (huidig artikel 8).
6	4	Tweede lid is nieuw (algemene bepaling voor rol bestuur) Vierde lid is nieuw (grondslag voor stellen subsidieregels door NWO)
7	7	
8	15 en 16	
9	13 en 14	
10	-	Samenstelling raad van toezicht
11	-	Taak raad van toezicht
12	9, eerste lid	Omzetting naar domeinen en in wet is het aantal geregeld
13	-	Samenstelling domeinbesturen
14	9, tweede t/m vierde lid	

Artikel I, onderdeel C (nieuw vaststellen artikel 18)

Omdat in artikel 18 een behoorlijk aantal wijzigingen is doorgevoerd, is ervoor gekozen het artikel in zijn geheel opnieuw vast te stellen. Een deel van de wijzigingen is van technische aard. Zo moet algemeen bestuur telkens worden vervangen door raad van bestuur en moet gebiedsbestuur worden vervangen door domeinbestuur. Een inhoudelijke wijziging betreft het horen van de raad van toezicht. Hiermee vindt een extra toets plaats aan de hand van de taak en doelstellingen van NWO. Voor het overige is het artikel inhoudelijk gelijk aan het huidige artikel 18.

Artikel I, onderdeel D (wijziging artikel 20)

Dit betreft een technische wijziging die verband houdt met de omzetting van het algemeen bestuur in raad van bestuur.

Artikel I, onderdeel E (nieuw vaststellen artikel 21)

Dit artikel beschrijft meer dan het huidige artikel het proces van totstandkoming van de begroting van NWO. Dit houdt vooral verband met de nieuwe rol van de raad van toezicht. De raad van bestuur stelt de begroting op en hoort de raad van toezicht hierover. Hierna zendt de raad van bestuur de begroting naar de Minister van OCW (jaarlijks voor 1 november). Na goedkeuring door de Minister stelt de raad van bestuur de begroting vast.

Artikel I, onderdeel F (wijziging artikel 24)

In het eerste lid vindt een technische wijziging plaats. Nu het begrip instellingsplan is gedefinieerd is geen verwijzing meer nodig. Het nieuwe tweede lid regelt dat de raad van toezicht door de raad van bestuur wordt gehoord voordat het jaarverslag wordt vastgesteld.

Artikel I, onderdeel G (wijziging artikel 25)

In het eerste lid vindt een technische wijziging plaats. Nu het begrip instellingsplan is gedefinieerd is geen verwijzing meer nodig. In het nieuwe tweede lid wordt geregeld dat de raad van toezicht wordt gehoord over de jaarrekening voordat de raad van bestuur deze aan de Minister van OCW zendt. Na goedkeuring door de Minister stelt de raad van bestuur de jaarrekening vast.

Artikel I, onderdeel H (nieuw artikel 45)

De leden van de raad van bestuur worden benoemd op voordracht van de raad van toezicht. Bij de eerste benoemingen na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zou dit betekenen dat eerst de leden van de raad van toezicht benoemd zouden moeten worden en later nadat een voordracht is gedaan, de leden van de raad van bestuur. Dit zou een onwenselijke situatie opleveren omdat juist bij de inwerkingtreding van de nieuwe organisatiestructuur NWO duidelijk geleid moet worden. Daarom is voor de benoemingen van de eerste leden van de raad van bestuur een afwijkende procedure geregeld. Voor die benoemingen zorgt de Minister van OCW voor openbaar gemaakte functieprofielen en een benoemingsadviescommissie om tot geschikte kandidaten te komen. Dit geldt voor de voorzitter en het lid dat de portefeuille bedrijfsvoering en financiën heeft en de voorzitters van de domeinbesturen. De wetenschappelijke leden worden pas domeinvoorzitter na inwerkingtreding van de wet.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Sander Dekker